



Брюксел, 18.11.2013 г.  
COM(2013) 791 final

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА**  
**относно изпълнението на Европейската енергийна програма за възстановяване**

{SWD(2013) 457 final}  
{SWD(2013) 458 final}

# ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

относно изпълнението на Европейската енергийна програма за възстановяване

## I НАПРЕДЪКЪТ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

По Европейската енергийна програма за възстановяване (ЕЕПВ)<sup>1</sup> се предоставя финансова помощ за избрани проекти с ясно изразен стратегически характер в три подотрасъла на енергетиката: газопреносните и електропреносните връзки, вятърната енергетика с разположени в морето инсталации и улавянето и съхранението на въглероден диоксид. Чрез съфинансирането на проекти по тази програма се спомага за напредъка на Европейския съюз при изпълнението на целите на политиката му по отношение на енергетиката и климата: завършване и гладко функциониране на вътрешния енергиен пазар и намаление на емисиите на парникови газове.

По-голямата част от наличните бюджетни средства бяха разпределени за 59 организатори на проекти и 61 проекта в следните подпрограми: инфраструктура за природен газ (1 363 млн. EUR), инфраструктура за електроенергия (904 млн. EUR), вятърна енергетика с разположени в морето инсталации (565 млн. EUR) и улавяне и съхранение на въглероден диоксид (1 000 млн. EUR). Като цяло до края на 2010 г. бяха взети решения за отпускане на безвъзмездни средства и бяха сключени споразумения за безвъзмездна помощ с общ размер 3 833 млн. EUR, т.е. 96,3 % от общия бюджет на ЕЕПВ. Сумата в размер на 146,3 милиона EUR, за която не бяха поети задължения за проекти в тези подотрасли до крайния срок 31 декември 2010 г., беше преразпределена към нов финансов механизъм — Европейския фонд за енергийна ефективност (ЕФЕЕ)<sup>2</sup>, предназначен за инвестиции в енергийна ефективност и производство на енергия от възобновяеми източници.

От миналогодишния доклад (COM (2012) 445 Final) насам изпълнението на ЕЕПВ продължи напредъка си. Вече са приключени голям брой проекти, а други са в процес на изпълнение и скоро ще бъдат готови. В настоящия доклад се предоставят сведения за достигнатото състояние след последния доклад (от август 2012 г.) в качествено отношение, както и данни за плащанията и отменените бюджетни кредити от началото на програмата до юни 2013 г. В него се съдържа и обзор на сегашното състояние и на междинната оценка на действието на ЕФЕЕ (вж. работния документ на службите на Комисията).

### (1) Постижения

#### Инфраструктура за природен газ и за електроенергия

От гледна точка на енергийната политика чрез програмата бе постигнато подобрене на действието на вътрешните пазари на газ и електроенергия. Тя спомага за повишаване на капацитета на междусистемните връзки и за осигуряване на по-ефективна интеграция между западните и източните части на Съюза. Програмата помага на някои държави членки, по-конкретно Балтийските страни и страните от Иберийския полуостров, да

<sup>1</sup> Регламент (ЕО) № 663/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 г. за създаване на програма за подпомагане на икономическото възстановяване чрез предоставяне на финансова помощ от Общността на проекти в областта на енергетиката. ОВ L 200, 31.7.2009 г., стр. 39.

<sup>2</sup> Регламент (ЕС) № 1233/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 15 декември 2010 г. за изменение на Регламент (ЕО) № 663/2009. ОВ L 346, 30.12.2010 г., стр. 5.

постигнат целта за равнище на електроенергийните междусистемни връзки от най-малко 10 % от инсталираните производствени мощности. Благодарение на програмата бяха създадени допълнителни съоръжения за съхранение в крайните държави членки и в Централна и Източна Европа. Тя допринесе за завършването на мрежата от газопроводи с двупосочен режим на работа в Европа и до изпълнението на т.нар. правило N-1 от стандарта за инфраструктурата, както се изисква в Регламента за сигурността на доставките на газ<sup>3</sup>.

Проектите за газопроводи с двупосочен режим на работа, разположени в Централна и Източна Европа, вече са приключени и беше избегната криза с доставките на газ през студения февруари на 2012 г.

Подсилването на междусистемните газопроводи и електропроводи допринесе за интеграцията на вътрешния пазар. Най-добрите примери са: междусистемните газопроводи по коридора Африка—Испания—Франция; междусистемните електропроводи между Португалия и Испания, които допринасят за развитието на пазара на електроенергия на Иберийския полуостров; междусистемният електропровод между Обединеното кралство (Deeside) и Република Ирландия (Meath) за създаването на регионален пазар между тези две държави; междусистемните електропроводи в Балтийския регион и присъединяването им към борсата Nordpool.

### **Вятърна енергетика с разположени в морето инсталации (ВЕРМИ)**

Благодарение на помощта по ЕЕПВ за новаторски фундаменти и вятърни турбогенератори бе осигурено създаването на първите големи (с мощност 400 MW) ветроенергийни паркове в морето, разположени далеч от брега (на разстояние над 100 km) и в дълбоки води (дълбочина над 40 m). В действителност средствата по ЕЕПВ спомогнаха избраните проекти в Северно море близо до Германия и Белгия да получат необходимите заеми от банкови обединения, за да бъде осигурено финансирането. Дейността по ЕЕПВ във връзка с ветроенергийния парк Thornton Bank в Белгия бе приключена през септември 2011 г., а първите количества електроенергия, произведени от съфинансирани по програмата инсталации, бяха подадени към немската електроенергийна мрежа през есента на 2010 г.

Що се отнася до присъединяването към електропреносната мрежа на разположени в морето вятърни електроенергийни инсталации, съфинансирането по ЕЕПВ бе от ключово значение за крайното решение за инвестиране по проекта Kriegers Flak-Combined Grid Solution в Балтийско море. Водещият проект е за първия електропровод в морето, който се използва както за свързване на разположените в морето ветроенергийни паркове, така и като презгранична междусистемна връзка. Този електропровод ще използва новаторското оборудване HVDC VSC (High Voltage Direct Current-voltage source converters — преобразуватели с източник на постоянно напрежение, предназначени за електропроводи за постоянен ток с високо напрежение) и представлява първият важен градивен елемент на модулното развитие на разположената в морето електроенергийна мрежа.

По-задълбочен анализ на въздействието на ЕЕПВ бе направен в независимата междинна оценка<sup>4</sup>, проведена през 2011 г. Видно е, че посредством започването на строителни работи и снабдяването с оборудване и междинни промишлени продукти програмата вече оказва значително влияние върху реалната икономика.

<sup>3</sup> Регламент (ЕС) № 994/2010 от 20.10.2010 г., ОВ L 295, 12.11.2010 г.

<sup>4</sup> [http://ec.europa.eu/energy/evaluations/doc/2011\\_eepv\\_mid\\_term\\_evaluation.pdf](http://ec.europa.eu/energy/evaluations/doc/2011_eepv_mid_term_evaluation.pdf)

Редица проекти вече са приключени, а други са в процес на приключване, но в някои случаи изпълнението на проектите остава предизвикателство и напредва по-бавно, отколкото се е планирало първоначално, както е разяснено в следващите глави. Икономическите условия се оказаха особено трудни по отношение на подпрограмата за улавяне и съхранение на въглероден диоксид.

## **(2) ИЗВЛЕЧЕНИ ПОУКИ**

ЕЕПВ е първият пример за широкомащабна помощ за енергетиката от бюджета на ЕС, осигурявана чрез пряко отпускане на безвъзмездни средства на предприятия.

Все пак въпреки постигнатия напредък този отрасъл среща известни препятствия от структурен характер.

Присъединяването на разположени в морето вятърни електроенергийни инсталации към електропреносната мрежа бе отчасти успешно въпреки някои технически затруднения, които още не са разрешени от енергийните предприятия. Като цяло държавите членки не бяха достатъчно инициативни при прилагането на ЕЕПВ. Недостатъчното сътрудничество между националните регулаторни органи (НРО) може да създаде в някои случаи голяма несигурност за организаторите по отношение на икономическата обосновааност на проекта. Този аспект е особено важен за някои нови проекти за вятърна енергетика с разположени в морето инсталации.

Общ проблем за трите подпрограми са сложните и дълги процедури за издаване на разрешение. Тези затруднения и поуките, извлечени при изпълнението на ЕЕПВ, бяха отчетени от Комисията при съставянето на проекта на Регламент (ЕС) № 347/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2013 година относно указания за трансевропейската енергийна инфраструктура<sup>5</sup>. Регламентът съдържа разпоредби за ускоряване на процедурите за издаване на разрешения чрез определяне на срок от три години и половина за вземане на решение относно издаването на разрешение и за увеличаване на прозрачността и на участието на обществеността. В него се предвижда и разработване на нормативни разпоредби за стимулиране и предоставяне на финансова помощ при необходимост.

Освен това за инфраструктурните проекти имаше затруднения за получаването на дългосрочно финансиране при конкурентни условия. Това остава значим проблем. Предложението на Комисията относно Механизма за свързване на Европа (МСЕ)<sup>6</sup> — междусекторен инфраструктурен фонд — е разработено с цел да се спомогне за осигуряването на необходимото финансиране за проектите и за реализацията им. Частта на проектите от общоевропейско значение, която не е осъществима при пазарни условия, ще бъде дофинансирана с безвъзмездни средства от МСЕ. Освен това финансовите инструменти по МСЕ следва да помогнат на организаторите на проекти да получат дългосрочно финансиране за проектите си чрез привличане на нови категории инвеститори (пенсионни и осигурителни фондове) и за ограничаване на някои рискове. Инициативата за облигации за проекти, които са един от финансовите инструменти, предложени в рамките на МСЕ, вече е предоставена на разположение на организаторите на проекти на пилотна фаза, като се използват средства от бюджета за 2013 — 2017 г. Първата емисия облигации за проект беше пусната през юли 2013 г. с подкрепата на Европейската инвестиционна банка — партньор на Комисията по тази инициатива, а следващите операции се очакват по-късно през 2013 г.

<sup>5</sup> ОВ L 115, 25.4.2013 г., стр. 39.

<sup>6</sup> Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на Механизъм за свързване на Европа, COM(2011)665

Както бе планирано, финансирането по ЕЕПВ осигури възможност за бързо начало на проектите за улавяне и съхранение на въглероден диоксид (УСВД). Все пак, както бе известно още от началото на програмата, това финансиране никога не е било предназначено да покрива изцяло много високите инвестиционни и експлоатационни разходи по тези проекти. Ниската цена на въглеродните емисии в рамките на схемата за търговия с емисии влоши краткосрочните и средносрочните икономически показатели на проектите за УСВД. Освен това в сегашните икономически условия е по-трудно за проектите да получат достъп до необходимото им допълнително финансиране. Поради това подпрограмата за УСВД е изправена пред значителна несигурност, която заплашва успешното ѝ изпълнение.

Споделянето на знания за УСВД е от решаващо значение за успеха на тази технология. По подпрограмата за УСВД в рамките на ЕЕПВ бе създадена мрежа на проектите за УСВД с цел обмяна на опит и сведения за най-добри практики. Това е първата подобна мрежа за споделяне на знания в целия свят, а членовете ѝ (участниците в проектите за УСВД по ЕЕПВ и проекта Sleipner в Норвегия) работят заедно и изготвят общи наръчници за добрите практики. Освен това чрез мрежата се публикуват доклади относно поуките от проектите за съхранение на въглероден диоксид, относно участието на обществеността и относно издаването на разрешения.

Що се отнася до бъдещето на УСВД, на 27 март 2013 г. Комисията прие съобщение под номер „СОМ (2013) 180 final“, в което потвърди следното: *„Спешно е необходимо да бъде даден политически отговор на предизвикателството във връзка със стимулирането на демонстрационните дейности за [УСВД], за да се провери доколко осъществими са по-нататъшните реализации, както и изграждането на инфраструктура за СО2. Първата стъпка в тази насока е да се осигури успешна пълномащабна демонстрация на [УСВД] в Европа, която би могла да потвърди техническата и икономическата жизнеспособност на [УСВД] като разходоэффективна мярка за намаляване на емисиите на парникови газове в електроенергетиката и промишлеността.“*

Заедно с приемането на съобщението за УСВД бе започната обществена консултация, която продължи до 2 юли и по която бяха получени над 150 становища<sup>7</sup>. Комисията ще публикува по-късно тази есен всички становища на участниците и обобщена информация за тези становища на интернет страницата за консултацията<sup>8</sup>.

### **(3) СЛЕДВАЩИ ДЕЙСТВИЯ ПО ПРОЕКТИТЕ**

Извън напълно приключените, останалите проекти може да бъдат класифицирани в две основни категории: проекти в процес на изпълнение, при които финансовата помощ продължава, и проекти с недостатъчен напредък, за които Комисията ще вземе решение за прекратяване на помощта.

За осем важни инфраструктурни проекта получателите на средства не успяха да вземат окончателно решение за инвестиране или да изпълнят проекта съгласно първоначалния график. В един случай организаторът се съгласи да прекрати проекта (HVDC Hub). По два други проекта (Aberdeen offshore wind и Gravity Foundations) окончателното решение за инвестиране се очаква през следващите 6 месеца. За Cobra Cable Комисията понастоящем иска да се увери, че окончателното решение за инвестиране ще бъде взето до средата на 2016 г., и ако не получи такава увереност, може да прекрати споразумението за отпускане на безвъзмездни средства.

<sup>7</sup> [http://ec.europa.eu/energy/coal/ccs\\_en.htm](http://ec.europa.eu/energy/coal/ccs_en.htm)

<sup>8</sup> [http://ec.europa.eu/energy/coal/ccs\\_en.htm](http://ec.europa.eu/energy/coal/ccs_en.htm)

Следователно Комисията може да реши да прекрати финансовата помощ за четири проекта за газопроводи (ITGI Poseidon, Nabucco, Galsi и проекта за газопровод с двупосочен режим на работа в Румъния). Все пак прекратяването на финансовата помощ не пречи тези проекти за газопроводи да бъдат определени като проекти от общ интерес (ПОИ)<sup>9</sup> за Европа в контекста на прилагането на насоките за инфраструктурата на трансевропейската енергийна мрежа.

Що се отнася до шестте демонстрационни проекта за УСВД, дейността по ЕЕПВ за един от тях (Compostilla) ще бъде приключена през октомври 2013 г., 3 от тях са прекратени, а останалите 2 вероятно няма да бъдат приключени без значителна допълнителна финансова помощ от държавите членки и/или предприятията.

Комисията официално уведоми в писмена форма дружествата, засегнати от този процес на прекратяване.

В работния документ на службите на Комисията (РДСК), придружаващ настоящия доклад, се описва текущото състояние на всеки проект.

От юли 2011 г. насам Европейският фонд за енергийна ефективност е в действие. Като допълнение към настоящия доклад в РДСК е представен специален доклад за междинната оценка.

## **II ОБЩО СЪСТОЯНИЕ**

Към края на 2012 г. от общо 61 проекта 20 бяха напълно приключени в техническо отношение, като на получателите на средства бяха платени общо 1 416 970 178,64 евро (юни 2013 г.).

Процентът на плащанията остава нисък, но това потвърждава наличието на затруднения при планирането на такива големи и сложни проекти. Всъщност сложността на необходимите технологии, особено за присъединяването към електропреносната мрежа на разположени в морето вятърни електроенергийни инсталации и за УСВД, трудностите пред публичните органи на държавно и регулаторно равнище в осигуряването на подходяща нормативна уредба, липсата на приемане от обществеността, както и затрудненията, свързани с опазването на околната среда и с обществените поръчки — всички те представляваха допълнителни предизвикателства пред организаторите на проектите. Освен това процедурата за издаване на разрешения е причина за голяма част от закъсненията.

Досега бяха възстановени 42 милиона евро неизразходвани средства по немския проект за УСВД. Във връзка с прекратените проекти за инфраструктура за природен газ и за електроенергия бяха отменени бюджетни кредити в размер на 12 милиона евро. Това отчасти се обяснява с факта, че действителните разходи са по-ниски от първоначално прогнозираните.

### **1. Инфраструктура за природен газ и за електроенергия**

По подпрограмата на ЕЕПВ за инфраструктурата се подпомагат 44 проекта в три основни области.

Проектите се изпълняват от операторите на преносни системи (ОПС) във всяка държава членка или от организаторите на проекти. Поето е задължение за бюджетни кредити в размер на 2 268 милиона евро, от които до юни 2013 г. на получателите са изплатени 777 милиона евро, т.е. 34,25 %. Плащанията се извършват, ако организаторът на

<sup>9</sup> Чрез делегиран регламент Комисията прие първия списък на ПОИ на 14 октомври 2013 г.

проекта поеме безусловно задължение за изпълнение на проекта чрез окончателно решение за инвестиране.

Проектите се отнасят до три области:

- Проекти за инфраструктура за пренос и съхранение на природен газ: инфраструктурата за пренос и търговия с газ в целия ЕС се нуждае от допълнително интегриране чрез изграждането на липсващите връзки между държавите членки. Понататъшното разнообразяване на източниците и трасетата за доставки на енергия следва да продължи, като се включи и втечненият природен газ (ВПГ).

– Проекти за газопроводи с двупосочен режим на работа: по време на газовия конфликт между Русия и Украйна по-голямата част от държавите членки от Централна и Източна Европа бяха оставени без газ не поради липсата на газ в Европа, а поради това, че съществуващата инфраструктура не разполагаше с техническо оборудване и възможности за обръщане на газовия поток от посока изток—запад в посока запад—изток. Чрез финансирането по ЕЕПВ бе спомогнато за преодоляване на това затруднение и днес в Централна и Източна Европа има инфраструктура с двупосочен режим на работа.

– Проекти за инфраструктура за електроенергия: присъединяването към електропреносната мрежа на все по-вече инсталации за производство на енергия от променливи възобновяеми източници изисква огромни инвестиции в нова инфраструктура. Освен това редица държави членки все още представляват „енергийни острови“, тъй като са слабо свързани със своите съседи и вътрешния енергиен пазар.

## 1.1 Досегашен напредък

Към днешна дата са приключени 19 проекта от общо 44, като в началото на 2012 г. броят на приключените проекти бе 13. В **електроенергийния подотрасъл** са приключени 4 проекта. Изпълнението на останалите 8 проекта напредва добре, като се очаква някои от тях да бъдат приключени до 2014 г. В **газоенергийния подотрасъл** са приключени 15 проекта, а изпълнението на други 13 е по график. Повечето (10 от общо 15) от проектите за газопроводи с двупосочен режим на работа и междусистемни газопроводи в Централна и Източна Европа бяха приключени. Чрез средствата по ЕЕПВ бе спомогнато за осигуряване на финансирането на проектите и своевременното им изпълнение. По този начин бяха подобрени безопасността и надеждността на газопреносната мрежа, бе повишена сигурността на доставките, бе осигурено разнообразяването им и бяха отстранени критични препятствия.

Може да се представят следните примери: със средствата по ЕЕПВ бе осигурено развитието на проекта за разработване на газопровода в Лагау чрез осъвременяване на испанската (компресорната станция Vilar de Arnedo и газопровода между Yela и Vilar de Arnedo) и френската (Bear Artery) газопреносни мрежи. Така ще бъде повишена сигурността на доставките в региона и ще бъде засилена конкуренцията, а иберийският пазар ще се интегрира по-добре в останалата част на европейския пазар.

Завършването на двата междусистемни електропровода, свързващи Португалия и Испания, през 2011 г. (в районите Douro и Algarve) спомогна за свързването им към възобновяемите енергийни източници. Чрез средствата по ЕЕПВ бе допринесено съществено за осъвременяването и разширяването на португалската газопреносна мрежа и съответно за повишаването на капацитета за търговия с Испания.

Със средства по ЕЕПВ бе подпомогнато и изграждането на първия междусистемен електропровод, свързващ Ирландия и Великобритания. Допринасяйки за повишаването на капацитета за междусистемен пренос на електрическа енергия и осигурявайки

възможност за присъединяване към електропреносната мрежа на разположени в морето вятърни електроенергийни инсталации, този междусистемен електропровод увеличи сигурността на доставките и разнообрази енергийните източници за Ирландия.

Три проекта по ЕЕПВ в Балтийския регион са предназначени за подобряване на действието на вътрешния енергиен пазар и за осигуряване на равноправни условия за конкуренция. Когато бъдат приключени, тези проекти ще допринесат съществено за повишаване на сигурността на доставките, осигурявайки възможност за търговия с електрическа енергия и намалявайки нуждите на региона от внос.

Все пак въпреки постигнатия напредък четири проекта в газоенергийния отрасъл се изпълняват с големи закъснения, които може да доведат до прекратяването им.

- Съревнованието по отношение на трасето между **проекта Nabucco** и **проекта за трансадриатически газопровод — ТАР** (извън ЕЕПВ) за ресурсите на Shah Deniz приключи в полза на ТАР. Решението на Shah Deniz Consortium ще окаже влияние върху отпускането на безвъзмездни средства по ЕЕПВ.

- С решение от 18 май 2013 г. алжирското газоенергийно дружество отложи за трети път решението за изграждане на газопровода между Алжир и Италия (проект Galsi). Поради това проектът с подкрепа по ЕЕПВ се забави значително. Все още не са издадени разрешението за строеж по проекта 5 години след началото на процедурите и все още не са сключени търговските споразумения за доставката на газ.

- Проектът ITGI Poseidon е изправен пред затруднения във връзка с осигуряване на източници на газ, което е необходимо за изграждането му.

- Накрая, изпълнението на проекта за газопровод с двупосочен режим на работа в Румъния, който включва свързването на транзитната газопрепосна система с националната газопрепосна система, закъснява значително. Все пак проектът е от ключово значение за по-нататъшното развитие на пазара на газ в Румъния и в цяла Югоизточна Европа.

Във връзка с всички тези проекти, чието изпълнение закъснява съществено и по които напредъкът е недостатъчен, Комисията е изпратила предизвестия за прекратяване до организаторите на проектите.

## **1.2 Заключение**

Наблюдава се голям напредък по проектите за инфраструктура за природен газ и за електроенергия. Огромното мнозинство от проектите (40 от общо 44) са приключени или в напреднала фаза на изпълнение. За някои проекти срокът за изпълнение бе удължен (вж. РДСК).

Чрез ЕЕПВ се подобрява по-конкретно начинът на действие на вътрешния пазар, като се осигуряват междусистемни връзки между западната и източната част на ЕС и се повишава сигурността на доставките за съответните държави и региони. Предприети са значими действия: проектите за газопроводи с двупосочен режим на работа вече са изпълнени и така беше избегната криза с доставките на газ през студения февруари на 2012 г. Подпомогнатите електроенергийни проекти са важен фактор за завършване на вътрешния пазар. Проектите за електроенергийната мрежа ще допринесат за поемането на електроенергията, произвеждана от възобновяеми източници. Завършването на системата на енергийната инфраструктура в целия ЕС напредва благодарение на отстраняването на затрудненията и постепенното присъединяване на „енергийните острови“ като трите балтийски държави, Иберийския полуостров, Ирландия, Сицилия и Малта.



Към днешна дата се предвижда по-голямата част от 25-те текущи проекта да бъдат приключени през 2013 — 2014 г., а изпълнението само на няколко проекта ще продължи до 2017 г. Останалите проекти, които са изправени пред значителни затруднения, може да бъдат прекратени до края на 2013 г.

Много от закъсненията и трудностите по някои проекти би могло да бъдат избегнати, ако беше предвидено включване на НРО и Агенцията за сътрудничество между регулаторите на енергия (АСРЕ) на ранен етап. Това е поука, която Комисията взе предвид при оценяването и определянето на ПОИ в рамките на МСЕ.

## **2. Проекти за вятърна енергетика с разположени в морето инсталации (ВЕРМИ)**

Подпрограмата на ЕЕПВ за ВЕРМИ се състои от девет проекта в две основни области:

- подкрепа за широкомащабно изпитване, производство и внедряване на новаторски турбини и фундаменти за разположени в морето инсталации;
- подкрепа за разработването на модулни решения за присъединяване към преносната мрежа на произведени големи количества вятърна електроенергия.

Сред получателите на безвъзмездни средства има дружества за разработване на проекти, инженерингови дружества, производители на енергия от възобновяеми източници и ОПС. Поети са задължения за всички предвидени бюджетни средства по ЕЕПВ в размер на 565 милиона евро, а плащанията по всичките 9 проекта към края на юни 2013 г. възлизат общо на 204 милиона евро.

### **2.1 Досегашен напредък**

От общо 9 проекта 1 е напълно приключен (**Thornton Bank**). Изпълнението на други 3 проекта напредва добре и приключването им може да се очаква през 2013 — 2014 г. Възможно е други проекти да бъдат приключени едва през 2016 — 2017 г. (гравитационни фундаменти), 2017 — 2018 г. (Aberdeen, Krieger Flak) и 2019 г. (Cobra Cable), затова ще трябва да бъдат внимателно наблюдавани от Комисията.

Проектът Cobra Cable (връзката между Дания и Нидерландия) се изпълнява с голямо закъснение и съдружниците по проекта — операторите на преносните системи на двете държави — все още не са получили нито одобрение от съответните регулаторни органи за необходимите инвестиции, нито разрешение за трасето на кабела. След като Комисията изпрати предварително известие за прекратяване, съдружниците подновиха усилията си и получиха съгласието на съответните регулаторни органи за процедура, която би трябвало да доведе до одобрение през април 2014 г. Сега Комисията иска да получи гаранции от съдружниците по отношение на основните етапи, които трябва да бъдат преминати, преди да се осигури възможност за вземането на окончателното решение за инвестиране след края на 2013 г.

Един проект (HVDC hub) ще бъде прекратен със съгласието на получателя на средства поради голямото и продължаващо закъснение и значително променения и съкратен обхват.

### **2.2 Досегашен напредък по подотрасли**

#### *2.2.1 Разположени в морето турбини и конструкции (шест проекта)*

Чрез безвъзмездни средства по ЕЕПВ вече е осигурено инсталирането на първите големи (с мощност 400 MW) ветроенергийни паркове в морето, разположени далеч от брега (на разстояние над 100 km) и в дълбоки води (дълбочина над 40 m). В

действителност средствата от ЕЕПВ спомогнаха избраните проекти да получат необходимите заеми от банковите обединения, за да бъде осигурено финансирането им.

Дейността в рамките на ЕЕПВ във връзка с проекта Thornton Bank в Белгия приключи през септември 2011 г. По три от немските проекти за ветроенергийни паркове вече е достигнат етапът на инсталиране в морето. Очаква се два от тях да бъдат приключени до края на 2013 г., а третият — до края на 2014 г. Първите количества електроенергия, произведени чрез съфинансирана от ЕЕПВ инфраструктура за вятърна енергия от разположени в морето инсталации, вече бяха подадени към електропреносната мрежа на Германия през есента на 2010 г. Макар че изпълнението на тези проекти напредва много добре, все пак се наблюдава известно закъснение спрямо първоначалните планове главно поради забавяне на гарантираното присъединяване към електропреносната мрежа. Четвъртият немски проект за ветроенергиен парк в морето, предназначен за производство и полагане на гравитационни фундаменти, бе отложен след голямо закъснение при издаването на разрешения. Завършването му се очаква през 2017 г.

Проектът, чиято цел е инсталиране на център за изпитване на технологии за производство на вятърна енергия от инсталации, разположени в морето край Абърдийн (Обединеното кралство), получи пълно одобрение. Това одобрение обаче в момента се оспорва по съдебен път. Окончателното решение за инвестиране за този проект трябва да бъде взето в началото на 2014 г.

#### *2.2.2. Електропреносна мрежа в морето (три проекта)*

През 2012 г. бе взето окончателно решение за инвестиране по проекта Kriegers Flak - Combined grid solution в Балтийско море. Този водещ проект е първият електропровод в морето, който се използва както за свързване на разположените в морето ветроенергийни паркове, така и като презгранична междусистемна връзка. Той е първият важен градивен елемент в модулното развитие на електропреносна мрежа в морето. Техническото решение за района на Kriegers Flak, включващо важни технологични елементи за технологията HVDC VSC, бе определено и бе разработен пазарен и търговски модел за съчетанието от разпределяне на електроенергия от възобновяеми източници и презгранична търговия с електроенергия. Може да се очаква важно въздействие върху бъдещото проектиране на съчетани междусистемни електропроводи и присъединяване на разположени в морето вятърни електроенергийни инсталации.

Все пак общото състояние на проектите за производство на вятърна енергия от разположени в морето инсталации остава проблемно. По-конкретно, внедряването на новаторската технология HVDC в мултiterминални решения е изправено пред сложно съчетание от технологични, регулаторни и търговски пречки.

Забавените решения на НРО за съфинансирането възпрепятстват своевременното изпълнение на проектите за електропреносни мрежи в морето. Ролята на НРО в тези проекти е ключова и това се видя в случая с инфраструктурата за природен газ и за електроенергия, в който икономическите модели и опитът в сътрудничеството между НРО са много по-напреднали. Комисията е на мнение, че НРО трябва да действат по-съгласувано, както се изисква в третия пакет нормативни актове в областта на енергетиката<sup>10</sup>.

### 2.3 Заключение

<sup>10</sup> Директива 2009/72/ЕО и Директива 2009/73/ЕО, с които се установяват общи правила за вътрешния пазар на природен газ и електроенергия.

Помощта по ЕЕПВ за проекти за турбини и конструкции доведе пряко до повишаване на капацитета за производство на електроенергия без въглеродни емисии с 1500 MW. Проектите по ЕЕПВ също така осигуряват възможност за натрупване на опит, например съкращаване на сроковете за производство и инсталиране на фундаменти в морето.

При проектите за присъединяване към електропреносната мрежа на вятърни електроенергийни инсталации степента на развитие и себестойността на технологията HVDC, лицензирането на ветроенергийните паркове, които трябва да бъдат присъединени, и съфинансирането, което трябва да бъде получено чрез регулаторните органи, представляват съществени препятствия, които трябва да бъдат преодолені, преди да бъдат взети окончателните решения за инвестиране.

### **3. Улавяне и съхранение на въглероден диоксид (УСВД)**

#### **3.1 Въведение**

За постигането на обезвъглеродяване на енергетиката до 2050 г. при използване на изкопаеми горива като източник на енергия е необходимо въвеждането на технологии за улавяне и съхранение на въглероден диоксид (УСВД). ЕЕПВ е предназначена за демонстрирането на интегрирани проекти за УСВД с цел тази технология да стане икономически жизнеспособна до края на десетилетието. По програмата бе предоставена финансова помощ в размер на 1 милиард евро за проекти в отрасъла на електропроизводството, от които 399,5 милиона евро вече са изплатени на получателите до юни 2013 г. Интегрираните проекти за УСВД са ново технологично предизвикателство и чрез демонстрирането им трябва да се отговори на широк кръг от технически, икономически и регулаторни проблеми. Координаторите на проектите са дружества за комунални услуги или енергийни дружества. Сред другите получатели на средства има предприятия за пренос на енергия, доставчици на оборудване и научноизследователски институти.

#### **3.2 Досегашен напредък**

По ЕЕПВ първоначално помощ получиха шест проекта за УСВД (от Германия, Обединеното кралство, Италия, Нидерландия, Полша и Испания).

Проектът Jänschwalde (Германия) бе прекратен от 5 февруари 2012 г. по искане на организатора поради липсата на нормативна уредба за съхранението на CO<sub>2</sub>, както и поради проблеми с приемането от страна на обществеността. Според мнението на организатора към тогавашния момент фактът, че Директивата за УСВД не е транспонирана в немското законодателство, не би позволил получаването на необходимите разрешения за съхранение на CO<sub>2</sub> в срока за изпълнение на проекта.

Полският проект (Belchatow) бе прекратен на 6 май 2013 г. по искане на организатора поради липсата на реалистичен план за покриване на недостига във финансирането на проекта, поради технически рискове и неизпълнението в срок на задължението за транспониране на Директивата за УСВД, довело до липсата на подходяща нормативна уредба за съхранението на CO<sub>2</sub>, и поради проблеми с приемането от страна на обществеността.

Италианският проект (Porto Tolle) бе прекратен на 11 август 2013 г. по искане на организатора поради непреодолимото закъснение в изпълнението на проекта, дължащо се на решението на Държавния съвет на Италия да отнеме екологичното разрешение на електроцентралата Porto Tolle. Освен това организаторът не виждаше изгледи да се осигури цялото необходимо финансиране на проекта. Все пак организаторът няма да

спре всички дейности във връзка с УСВД, а ще продължи работата по различни аспекти на УСВД в пилотната електроцентрала в Brindisi.

По нито един от трите останали проекта не е взето окончателно решение за инвестиране. Комисията има твърда решимост да осигури подкрепа за успешното изпълнение на всички останали проекти.

Състоянието им е следното:

Организаторите на проекта в Обединеното кралство (Don Valley) са твърдо решени да продължат и целта им е да си осигурят оперативна помощ чрез схемата на Обединеното кралство за договори за разлики, която е в процес на изготвяне. Чрез изпълнението на проекта биха се създали възможности за взаимодействие с един от проектите, които правителството е избрало за подпомагане чрез конкурса за търговска реализация на УСВД.

Нидерландският проект (ROAD) е най-напреднал и вече има готовност за вземане на окончателното решение за инвестиране, ако нарасналите разходи по проекта, дължащи се по-конкретно на ниската цена на квотите за въглеродни емисии, могат да бъдат покрити с допълнително финансиране. В момента се провеждат преговори с нови инвеститори, за да се осигури цялото необходимо финансиране на проекта в рамките на 2013 г.

По отношение на испанския проект (Compostilla) дейността по ЕЕПВ ще приключи съгласно плана — през октомври 2013 г. Дотогава трите пилотни централи за улавяне, пренос и съхранение на CO<sub>2</sub> ще бъдат въведени в експлоатация и ще осигурят много полезни съоръжения за изпитване за целия процес на УСВД. Възможното следващо действие по проекта, извън дейността по ЕЕПВ, трябва да бъде изграждането на интегрирана централа за демонстрация на УСВД в промишлен мащаб, за което обаче ще трябва да се намери допълнително финансиране.

### 3.3 Заключение

Въпреки постигнатия досега напредък по отношение на подготвителната работа за внедряване на технологията за улавяне, пренос и съхранение на CO<sub>2</sub>, действителното изпълнение на повечето проекти за УСВД остава несигурно. Неприемането на териториалното съхранение на CO<sub>2</sub> от обществеността все още е значително препятствие. Инвестиционните и експлоатационните разходи са много високи и както е известно от започването на програмата, финансирането по ЕЕПВ осигурява силно начало за проектите, но не е достатъчно да покрие всички допълнителни разходи за прилагането на УСВД в електроцентралите. Съчетанието с програмата NER 300 и Регионалния фонд все още не е използвано в максимална степен. Освен това предприятията не могат да се справят с всички технически предизвикателства, а в много случаи разрешенията не се издават навреме. При сегашните цени на квотите за въглеродни емисии, които са много ниски, и без други нормативни изисквания или стимули стопанските субекти нямат мотивация да инвестират в УСВД.

Съобщението от 27 март 2013 г. относно бъдещето на улавянето и съхранението на CO<sub>2</sub><sup>11</sup> в Европа е предназначено за връщане на темата за УСВД в дневния ред и започване на обсъждания по въпроса, как най-добре да се насърчава демонстрирането и внедряването и да се насърчават инвестициите. Въз основа на становищата, получени в рамките на текущата консултация, на пълния анализ на транспонирането и прилагането на Директивата за УСВД в държавите членки и в контекста на работата си по рамката

---

<sup>11</sup> COM(2013)180 final.

за климата и енергетиката до 2030 г. Комисията ще прецени дали е необходимо да изготви предложения, предвиждащи мерки в кратко-, средно- и дългосрочен план.

Директивата за УСВД съдържа нормативни разпоредби за улавянето, преноса и съхранението на CO<sub>2</sub>. Малко на брой държави членки бяха съобщили за пълно или частично транспониране на Директивата в срока за транспониране — юни 2011 г. Междувременно положението значително се подобри и понастоящем само една държава членка не е уведомила Европейската комисия за никакви приети актове за транспониране. При все че повечето държави членки, за които има предложени демонстрационни проекти за CCS, са завършили транспонирането на Директивата, редица държави членки забраняват или ограничават съхранението на CO<sub>2</sub> на своята територия. При цялостния анализ на транспонирането и прилагането на Директивата за УСВД в държавите членки този въпрос ще бъде също подробно разгледан.

В близко бъдеще вторият конкурс, обявен на 3 април в рамките на програмата NER300, е втората възможност за подобряване на сегашните изгледи пред демонстрирането на УСВД в Европа.

Също така в контекста на ЕЕПВ Комисията ще анализира резултатите от провежданата понастоящем консултация и от втория конкурс по NER300 (в който кандидат за финансиране е само един проект за УСВД) и ще направи съответните заключения за бъдещето на останалите проекти за демонстриране на УСВД по ЕЕПВ.

### **III ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ (ЕФЕЕ)**

#### **1. Въведение**

Както се изисква в Регламента за изменение на Регламента за ЕЕПВ, в работния документ на службите на Комисията към настоящия доклад е включена междинна оценка, в която се представя информация за състоянието на финансовия механизъм (ЕФЕЕ, техническата помощ и дейностите за повишаване на осведомеността).

От тази оценка е видно, че първите резултати са задоволителни и че изгледите пред Фонда са обещаващи.

Досега са одобрени и подписани 6 проекта, в резултат на което са отпуснати общо близо 79,2 милиона евро.

Освен това в процес на одобрение има проекти в напреднала фаза на договаряне, по които потенциалните инвестиции са в размер на 114 милиона евро.

Затова се очаква въпреки трудностите всички предвидени средства от бюджета на ЕС да бъдат отпуснати за инвестиции.

Що се отнася до техническата помощ, одобрени бяха 8 проекта за общо 6,3 милиона евро.

#### **2. Главни резултати от междинната оценка**

##### **Изпълнение на целите на Регламента**

Първата цел на Регламента за изменение на Регламента за ЕЕПВ бе да се създаде специализиран инвестиционен фонд за преразпределение на бюджетните кредити, за които не е поето задължение, и да се осигури допълнително финансиране. Тази цел бе постигната с помощта на Европейската инвестиционна банка (ЕИБ), на която бе възложено създаването на този фонд и управлението на средствата на ЕС.

Втората цел на ЕФЕЕ бе облекчаване на финансирането на инвестиции в енергийна ефективност (цел за дела в общия портфейл 70 %), производство на енергия от

възобновяеми източници (20 %) и екологосъобразен градски транспорт (10 %). Дейността на Фонда е съсредоточена най-вече към ограничаване на конкретни финансови и нефинансови препятствия пред повишаването на енергийната ефективност, например високите трансакционни разходи, малките и разпокъсани инвестиции, ограниченият достъп до кредитиране, сложното структуриране на сделките, ниското доверие на инвеститорите и липсата на капацитет на организаторите на проекти.

За тази цел чрез Фонда се подпомага развитието на надежден пазар на продукти за повишаване на енергийната ефективност чрез осигуряването на нестандартно финансиране за проекти<sup>12</sup> и специални финансови продукти (дългови и капиталови)<sup>13</sup>, с които се подпомага по-специално сключването на договори за енергоспестяване с гарантиран резултат.

За да се преодолее липсата на финансиране и нежеланието на инвеститорите за поемане на риск, ЕФЕЕ бе учреден като структуриран инвестиционен фонд с три класа дялове. ЕС инвестира в дялове от най-ниския клас С, поемайки първите загуби и по-голямата част от риска, за да бъдат привлечени още инвеститори, в т.ч. частни.

ЕФЕЕ служи и за образец за новаторски финансов инструмент, тъй като инвестира в разходно ефективни и устойчиви енергийни проекти (със срок на изплащане на инвестицията до 20 години) и привлича частни капитали, като същевременно показва икономическата обосновааност на тези инвестиции и осигурява надеждни резултати.

### **Разходна ефективност**

Прогнозният бюджет за 2013 г. включва 1,48 милиона евро за административни разходи и 160 милиона евро за инвестиции. Ако бъде изпълнен този бюджет, това ще означава, че изразходването на 1 евро за административни разходи води до приблизително 108 евро инвестиции. Тук не са отчетени приходите, създавани под формата на плащане на лихвата и главницата (21 804 евро за 2012 г.), които най-напред ще бъдат разпределени за покриване на административните разходи на ЕФЕЕ.

### **Допълняемост**

Допълняемостта на ЕФЕЕ стана видна от способността му да осигури дългосрочно финансиране, като насърчава качествените инвестиции на пазарна основа с мултипликационен ефект, поддържайки същевременно географското равновесие на проектите.

Благодарение на техническата помощ от Фонда може ефективно да се преодолеят липсата на капацитет на организаторите на проекти и административните пречки, които затрудняват обединяването на по-големите проекти за постигане на критична маса.

Чрез създаването на Фонда и първите му операции бе повишена осведомеността относно икономическите възможности във връзка с енергийната ефективност и новаторското финансиране за проекти, привличайки интереса на частния сектор и финансовите институции.

<sup>12</sup> Финансирането за проекти се основава на паричните потоци по проекта, а не на счетоводния баланс на инвеститорите, като се създават сравнителни показатели за стойността и риска за самите проекти за повишаване на енергийната ефективност.

<sup>13</sup> Например първостепенен и подчинен дълг, инструменти тип „мечанин“, гаранции, капиталови инструменти, лизингови структури и заеми за форфетиране. ЕФЕЕ не отпуска безвъзмездни средства или заеми със субсидирани лихви (заеми с облекчени условия), тъй като тези финансови стимули не се смятат за подходящи за проекти, които създават достатъчно приходи.

## **Ефект на лоста**

На програмно равнище осигурените от други инвеститори средства (140 милиона евро) надхвърлиха вноската на ЕС (125 милиона евро). На всеки 100 евро, отпуснати от ЕС за финансиране за проекти, от други инвеститори бяха отпуснати над 110 евро, което означава, че ефектът на лоста е с коефициент над 2. В бъдеще естествено е желателно да се включат повече инвеститори, но това няма да се случи, преди ЕФЕЕ да е постигнал убедителни резултати.

## **Разумно финансово управление**

Финансовото управление на ЕФЕЕ се основава на насоките и принципите за инвестиране, установени от Европейската комисия и ЕИБ, и е съобразено с високите банкови стандарти при наблюдение и оценяване на различните етапи на инвестиционния процес.

Дружеството за управление на инвестициите (Deutsche Bank) изготвя месечни отчети за управлението на инвестиционния портфейл, както и тримесечни и годишни планове за дейността, в които се определят годишни цели и се прогнозира влиянието върху счетоводния баланс на Фонда.

Комисията осигурява постоянно наблюдение върху ЕФЕЕ на работно равнище и чрез представителите си в надзорния и управителния съвет на Фонда. Тя отговаря и за одобряването на заявленията за техническа помощ, изготвени от дружеството за управление на инвестициите.

## **3. Основни заключения**

Опитът във връзка с ЕФЕЕ ни помогна да разберем динамиката на пазара на продукти за повишаване на енергийната ефективност, като ни показва следното:

- инструментите за финансиране за постигане на устойчива енергетика трябва да бъдат гъвкави и съобразени с потребностите на местния пазар;
- недостигът на капацитет за разработване и финансиране на инвестиции за повишаване на енергийната ефективност може успешно да бъде преодолян чрез осигуряване на помощ за разработване на проекти, което би дало възможност за създаване на утвърден списък на ефектите от инвестициите в енергийна ефективност, увеличавайки надеждността на отрасъла и доверието на инвеститорите;
- с инструментите на равнище ЕС трябва да се преодолеят общите препятствия, пазарните дефекти и влиянието на финансовата криза, допълвайки действащите национални или регионални схеми и избягвайки дублирането и изтласкването на частните инвестиции;
- за да се преодолее разпокъсаността на пазара, е необходимо агрегиране на търсенето чрез обединяване на отделните проекти в по-големи проекти, както и работа чрез финансови посредници и предоставяне на гаранции.

От тази оценка като цяло е видно, че първите резултати са задоволителни и че изгледите пред Фонда са обещаващи.

Към днешна дата увеличаването на вноската на ЕС не изглежда оправдано, в т.ч. поради факта, че все още предстои разпределянето на средства в определен размер. Все

пак когато тези средства бъдат изразходвани и Фондът достигне етапа на зрялост и докаже привлекателността си на пазара, може да се помисли за допълнителни вноски, при условие че се осигури голямо повишение на ефекта на лоста.

#### **IV ОБЩЕСТВЕНИ ПОРЪЧКИ**

Съобразявайки се със забележките на Сметната палата по повод грешките в процедурите за възлагане на обществени поръчки по един проект по ЕЕПВ, Комисията реши да започне систематични действия и изпрати подробен въпросник до 59 организатори на проекти (61 проекта) в края на 2012 г., за да събере информация за прилаганите процедури за възлагане в рамките на изпълнението на дейността.

Извършеният анализ ясно показва, че получателите на средства по проекти по ЕЕПВ като цяло познават добре правата и задълженията си съгласно разпоредбите за възлагане на обществени поръчки. Очаква се систематичните действия на Комисията за осведомяване на получателите на средства да допринесат за избягване на бъдещите пропуски в процедурите за възлагане на обществени поръчки (установените досега пропуски не са засегнали изпълнението на ЕЕПВ).